

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce
FRAGMENTY MĚSTA
Štěpán Kus

Plzeň 2022

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Katedra výtvarného umění

Studijní program: Výtvarná umění
Specializace: Socha a prostor

Bakalářská práce
FRAGMENTY MĚSTA
Štěpán Kus

Vedoucí práce: doc. MgA. Benedikt Tolar
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2022

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Štěpán KUS**
Osobní číslo: **D19B0107P**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Sochařství, specializace Socha a prostor**
Téma práce: **AUTO-(MOBIL)**
Zadávající katedra: **Katedra výtvarného umění**

Zásady pro vypracování

Socha, objekt, reliéf nebo instalace zabývající se pohybem.

Tvůrčí záměr: zkoumat vztah pohybu a světla

Způsob realizace: vplyne v průběhu práce na BP

Cíl: začlenit do mého díla techniky, které nejsou v sochařství tradiční

Předpokládaný charakter výstupu: 1 prostorová realizace na téma Auto(mobil)

Rozsah průvodní zprávy: minimálně 3 normostrany

Rozsah teoretické části: **min. 3 normostrany textu**
Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování BP**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

PEŠÁNEK, Zdeněk. *Kinetismus: (kinetika ve výtvarnictví – barevná hudba)*. Praha: Akademie múzických umění v Praze, 2013. ISBN 978-80-7331-232-9.
518, Vladimír, Jan MATOUŠEK a Markéta VINGLEROVÁ. *M = M: (kinetika ve výtvarnictví – barevná hudba)*. V Praze: Bigg Boss, 2012. ISBN 978-80-86863-48-1.

Vedoucí bakalářské práce: **Doc. MgA. Benedikt Tolar**
Katedra výtvarného umění

Datum zadání bakalářské práce: **31. května 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2022**

L.S.

Doc. akademický malíř Josef Mištera v.r.
děkan

Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D. v.r.
vedoucí katedry

V Plzni dne 10. září 2021

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracoval samostatně a nejedná se o plagiát.

Plzeň, 27. dubna 2022

.....

podpis autora

Chtěl bych upřímně poděkovat vedoucímu práce doc. MgA. Benediktu Tolarovi za cenné rady a nápomoc při vzniku práce. Stejně tak děkuji mamě, tátovi a bratrovi za podporu.

Obsah

Obsah.....	8
1 Úvod.....	2
1.1 Dosavadní tvorba.....	4
1.2 Východisko a cíl práce	4
2 Proces tvorby	5
3 Popis díla.....	5
3.1 Instalace	7
Seznam použité literatury.....	8
Resumé	9
Seznam obrazových příloh.....	10
Fotodokumentace bakalářské práce	17

1 Úvod

Považuji se za městského člověka, protože jsem ve městě vyrostl a dodnes žiji. Uvědomuji si, jak je pro mě silným magnetem. Ruch velkoměsta, spěchající lidé, zvonící tramvaje, lesklé koleje, sloupy osvětlení, kabely, reklamy, vlajky, dopravní značky, svodidla, zastávky a jízdenkové automaty, lavičky, odpadkové koše...a stavby. Od velkých nákupních a kulturních center až po výtopny a trafostanice. Každá věc, se kterou člověk přijde do kontaktu, se mu ukládá v paměti a podvědomě ho ovlivňuje. Vyrůstal jsem v Ostravě, poté se přemístil do Prahy a pak jsem přidal k místům, kde trávím čas, i Plzeň. Vnímám odlišnosti v urbánním členění i v maličkostech jako je třeba městský mobiliář. Jako příklad bych jmenoval masivní betonové květináče, známé jako Přeštický vrhlík¹, jež je po Plzni spousta, protože jejich výrobu zajišťovala firma Prefa v nedalekých Přešticích.²

Nejraději mám Prahu, která jako jediná v Čechách má parametry velkoměsta. Fascinuje mě její metro. Jednotlivé stanice, charakteristické rozmanitými obkladovými materiály, jsou moje vzpomínka na první setkání s Prahou v dětství. Možná méně známý fakt je, kolik staveb spojených s metrem se nachází na povrchu. Kromě některých nadzemních vestibulů jde především o soustavu výdechů, které se tyčí nad každou stanicí. Vzhled těchto komínů, zajišťujících odvětrávání vzduchu z podzemí, byl navrhován v souladu s celkovým architektonicko-designovým řešením stanic. Jak se píše v dobovém textu: „Realizace stanic metra je doprovázena kromě základních prvků provozních, řadou povrchových objektů, často rozměrově nikoli zanedbatelné objemy, které působí jako výrazné solitéry, pokud se je nepodařilo zakomponovat do zástavby v okolí nebo do nové dostavby. Urbanistické a architektonické řešení je většinou náročným problémem, neboť se jedná o ryze technické objekty, které se však musí nenásilně a logicky zapojit do souvislostí daných městským prostředím lokality. Tím jsou určeny kvalitativní požadavky celkového řešení.“³Jednotlivé objekty na mě působí jako sochy nebo zmenšené modely staveb.

Samotná poválečná architektura je studnicí inspirace, protože přináší na poměrně krátkém časovém úseku obrovský rozvoj nových materiálů, technologií, ale i samotného výrazového stylu, který se průběžně proměňoval. Spolu s masivní výstavbou panelových sídlišť právě tyto

¹ AUTOR NEUVEDEN. *Přeštický vrhlík* [online]. [cit. 17.4.2022]. Dostupný na WWW: <http://krizkyavetrelci.plzne.cz/katalog/dilo/2903/>

² tamtéž

³ CHARVÁT, Jan. NV: nádech - výdech. Druhé vydání. V Praze: BiggBoss, 2018. ISBN 978-80-906817-4-3.

stavby výrazně formují naše životy a způsob, jak ve městě fungujeme. Po období socialismu nám zůstal rovněž bezpočet uměleckých děl ve veřejném prostoru, které vznikaly díky povinným procentům na umění v projektech veřejných staveb. Nešlo o bezhlavé osazování výtvarných děl, naopak mezi sepsanými zásadami pro spolupráci mezi investory, projektanty a výtvarnými umělci bylo mimo jiné i povinnost rozhodnout o návrzích výtvarných děl již při zpracování projektové dokumentace. Dále pro volbu autorů děl byl rozhodující názor autora architektonického konceptu, který byl projednán s uměleckými komisemi Fondu výtvarných umění, případně s orgány Svazu československých výtvarných umělců.⁴ V mnohých stavbách se objevil i tzv. gesamtkunstwerk – nábytek, svítidla, jídelní servis, textil apod. byl navržen přímo pro konkrétní stavbu (např. hotel Praha, hotel Thermal).⁵

Dále se nechávám ovlivňovat předválečnou avantgardou a jejím vztahem ke městu a světlu ve městě. S rozšířením elektrifikace se čím dál víc začalo objevovat světlo využitě pro neonové reklamy a poutače. I umělci jako Ladislav Sutnar nebo Zdeněk Pešánek stáli za realizacemi světelných reklam několika pražských podniků.⁶ Právě Pešánek se světlu ve své tvorbě volně i komerční věnoval s velkým zápalem. Usiloval o začlenění světla a světelného kinetismu mezi plnohodnotná výtvarná média, které mohou ovlivňovat vizualitu města. Ve své knize Kinetismus poukazuje na to, že i pouhé střídání barev na semaforu může posloužit k výtvarně kinetické skladbě, která by vyjadřovala napětí dějů křížovatek.⁷ Poetismus, který toto období provázel je z dnešního pohledu naivní, ale snově nádherný.

Jiná generace, která utváří moje vnímání, je skupina výtvarníků a architektů ze 60. let 20. století. Silně na mě zapůsobila výstava utopických staveb od Karla Malicha v brněnské Fait Gallery v roce 2019. Jeho soubor drobných kartonových modelů pro mě i po šedesáti letech od svého vzniku představoval něco z daleké budoucnosti. Kurátorka výstavy Denisa Kujelová píše: *„Jeho architektonické návrhy mají charakter urbanistických projektů určených zatím*

⁴ KAROUS, Pavel, ed. *Vetřelci a volavky: atlas výtvarného umění ve veřejném prostoru v Československu v období normalizace (1968-1989) = Aliens and herons : a guide to fine art in the public space in the era of normalisation in Czechoslovakia (1968-1989)*. Druhé, revidované a rozšířené vydání. Přeložil Lawrence WELLS, přeložil Magdalena WELLS. V Praze: Pavel Karous, 2015. ISBN 978-80-260-9094-6.

⁵ AUTOR NEUVEDEN. *Architektura a design 70. a 80. let Unikátní československé stavby a jejich vybavení* [online]. [cit. 21.4.2022]. Dostupný na WWW: <https://www.nanovo.cz/cs/projekty/architektura-a-design-70-a-80-let-unikatni-ceskoslovenske-stavby-a-jejich-vybaveni-61>

⁶ BENDOVÁ, Eva a Václav HÁJEK. *Neony a světla reklam*. V Praze: Paseka, 2018. Zmizelá Praha. ISBN 978-80-7432-918-0.

⁷ PEŠÁNEK, Zdeněk. *Kinetismus: (kinetika ve výtvarnictví - barevná hudba)*. Praha: Akademie múzických umění v Praze, 2013. ISBN 978-80-7331-232-9.

neexistující, budoucí lidštější společnosti. “⁸ Má práce však tento cíl nemá. Jedná se o fragmenty něčeho, co budoucnost nepředstavuje, ale nabízí indicie, které pro její předpovězení mohou být nápomocny. „*Architektura tu byla před tisícem let a bude tu i v roce 3001 a ještě mnoho let poté. Všechno je architektura, od nejmenší sponky na papír, kůlny, domu, kostela nebo muzea až po velká města. Kvalita, funkce a vztah k lidským bytostem, to je důležité – ne rozměr,*“⁹ píše Jan Kaplický ve své knize Album.

1.1 Dosavadní tvorba

V průběhu studia sochařství na vysoké škole jsem se architektury dotýkal různým způsobem, který se vyvíjel podle aktuálních znalostí a zájmů. V prvním ročníku jsem vytvořil diptych industriální krajiny Ostravy, který byl proveden jako asambláž předmětů nalezených v mém rodišti (příloha 1). Další práce byla konstrukce z lakovaných trubek, která tematizovala lidskou komunikaci a propojení skrze sociální sítě (příloha 2). V covidovém období, kdy jsem trávil většinu času doma, jsem vytvářel kartonové modely města nebo interiéru domu (příloha 3), ze kterého pak vyšel i pokus pracovat s obaly od potravin (příloha 4). Jejich tvary jsou svým způsobem malou architekturou, která musí být funkční a zároveň estetická. Práce s odpadem jako sochařským materiálem mě zaujala pro svoji všednost a podřadnost, přitom je v odpadu ukryto mnoho z lidského bytí a je součástí našich každodenních životů. Obalový polystyren posloužil pro mé další práce (příloha 5).

1.2 Východisko a cíl práce

Z nabídky témat pro bakalářskou práci jsem si vybral Auto-mobil. Přestože má silnou asociaci na dopravní prostředek, je to téma velmi abstraktní a specifikace *Socha, objekt, reliéf nebo instalace zabývající se pohybem*, mi byla blízká. Věděl jsem, že chci pokračovat v práci s polystyrenem, protože jsem ho chtěl zkusit využívat i jinými způsoby, než je běžné. I když se používá i v sochařství, zpravidla bývá pokryt nějakým dalším materiálem a slouží jen jako výplň. Mou snahou bylo přiznat jeho použití, a tak vznikly práce s rozlámaným polystyrenem, vytrhávaným, tepelně řezaným, odlitým do sádky i cínu (příloha 6). V průběhu práce jsem si pohrával s myšlenkou vytvořit celou stavbu nebo plovoucí objekt, který by využíval technické

⁸ DENISA KUJELOVÁ. Karel Malich & utopické projekty [online]. [cit. 17.4.2022]. Dostupný na WWW: <https://www.faitgallery.com/soucasne-a-planovane/events/297.html>

⁹ KAPLICKÝ, Jan, DVOŘÁK, Joachim, ed. *Album*. Přeložil Veronika VOLHEJNOVÁ. Praha: Labyrint, 2005. ISBN 80-85935-64-3.

vlastnosti EPS polystyrenu, který je tvořený z 98 % ze vzduchu.¹⁰ Nakonec jsem od záměru upustil, protože jsem čím dál víc chtěl začlenit do své práce i další materiály, které by polystyrenu vytvářely kontrastní prostředí. Definoval jsem si, že budu pracovat pouze s běžně dostupnými materiály, které jsou využívány především pro jiný účel než výtvarná tvorba. Pro mě důležitým aspektem je i využívání odpadních materiálů nebo co nejvíc jednosložkových, které nezatěžují životní prostředí. Záměr bylo vytvořit sérii objektů, které by si braly inspiraci z architektury, fyzikálních zákonů a kombinovaly v sobě světlo a pohyb.

2 Proces tvorby

Každý můj začátek tvoření vychází buď z materiálu, nebo z okolností, v jakém prostředí se nacházím. Pro bakalářskou práci vše začalo sbíráním rozličných fragmentů odpadu z plzeňských ulic. Různé dřívka, krabice, obaly, hadice, svítidla, zářivky, cihly... Díky tomu, že se po Plzni pohybuji na kole, mám velký akční rádius, nejsem limitovaný parkováním a místy, kde se dá dojet autem, ale je to taky nevýhoda při transportu objemných a těžkých předmětů. Proto i na tomto místě děkuji Benediktu Tolarovi a Danielu Doležalovi, kteří mi auty se svozem materiálu pomohli. Způsob, jakým uvažuji při tvorbě této práce, stojí na snaze co nejvíce potlačit autorský zásah, proto je vše založeno jen na odlívání předloh, spojování částí nebo pouhém uspořádání. Práce s prefabrikáty je pro mě zajímavá, když jejich tvarosloví je nezměněno a proměňuje se jen jejich funkce. Snahou bylo i zachování původní barevnosti materiálů a nezakrývání jejich přirozeného povrchu. Některé části jsem odlil do betonu, čímž se však změnil materiál, nikoliv tvar. Způsob konstruování objektů je specifický tím, že jsou snadno rozložitelné. Pracuji s principem jakéhosi stavebního materiálu nebo stavebnice, který je běžný nejen ve stavebnictví nebo průmyslu, ale známe ho i v prodeji nábytku. Aspekt kinetismu shledávám právě ve způsobu propojení, kdy mnoho částí děl je pouze volně uskupeno a dají se libovolně přeměňovat. Pro dílo je tak důležitý princip a materiál, ale ne pouze jedna unikátní pozice.

3 Popis díla

Moje práce je série šesti objektů, kterou však nepovažuji za finální a hodlám ji dále rozšiřovat. Podobně jako se reálná zástavba neustále rozšiřuje a proměňuje, tak i moje práce se bude dál

¹⁰ AUTOR NEUVEDEN. Vlastnosti expandovaného pěnového polystyrenu (EPS) [online]. [cit. 17.4.2022]. Dostupný na WWW: <https://stavba.tzb-info.cz/tepelne-izolace/8482-vlastnosti-expandovaneho-penoveho-polystyrenu-eps>

rozvíjet. Světlo v objektech jsou zářivkové trubice s teplotou chromatičnosti 6500 K, které patří k hojně využívanému osvětlovacímu zdroji v průmyslových prostředích a kancelářích, zvyšuje produktivitu pracovníků, protože nejlépe simuluje přirozené denní světlo.¹¹ Zářivkové trubice je potřeba v mém případě vnímat jako součást objektů, nikoliv pouze jejich osvětlení.

Většina objektů má mírně nadlidské měřítko, které jsem zvolil proto, aby nebylo nutné na výstavě používat sokly.

Nechci konkrétně popisovat motivy samotných objektů, protože bych tím ochudil diváka o vlastní proces vnímání, ale mohu nastínit, jaké myšlenky mi vyvstávaly na mysli, když jsem je tvořil.

Jsou to stavby budoucnosti nebo minulosti?

Jsou to vůbec stavby?

Kde jsou lidé?

Mrtvé město.

Otisky spotřební doby.

Monumenty konzumu.

Úpadek ve světle pravdy.

Není město zátiším pro život?

Je životnost stavby určena jejím technickým stavem nebo trváním lidské potřeby jej užívat?

Cítím, jak je nepříjemné vidět těžký objekt nestabilně ve vzduchu.

Jak lehké je stavbu zničit?

Jakou energii v sobě ukrývá beton, uhlí, plast nebo světlo?

Přetrvá současná architektura tak dlouho jako barokní?

Jak ekologický je ekoaktivismus?

¹¹ AUTOR NEUVEDEN. Barva světla (teplota chromatičnosti) u LED osvětlení [online]. [cit. 21.4.2022]. Dostupný na WWW: <https://www.t-led.cz/blog/barva-svetla/>

3.1 Instalace

Pro vyznění práce v celém záměru plánuji instalaci objektů na závěrečné výstavě v industriálním prostoru bývalých dílen Plzeňských dopravních podniků DEPO 2015, které je dnes kulturním centrem. Architektura samotné instalace bude řešena tak, aby umožnila divákovi procházet jakýmsi územím městské krajiny. Rád bych podpořil monumentalitu vyvýšením do několika úrovní. Chci opět pracovat s recyklovaným materiálem a veškeré užití prvky mít významově propojené s díly.

Seznam použité literatury

1. CHARVÁT, Jan. *NV: nádech - výdech*. Druhé vydání. V Praze: BiggBoss, 2018. ISBN 978-80-906817-4-3.
2. KAROUS, Pavel, ed. *Vetřelci a volavky: atlas výtvarného umění ve veřejném prostoru v Československu v období normalizace (1968-1989) = Aliens and herons : a guide to fine art in the public space in the era of normalisation in Czechoslovakia (1968-1989)*. Druhé, revidované a rozšířené vydání. Přeložil Lawrence WELLS, přeložil Magdalena WELLS. V Praze: Pavel Karous, 2015. ISBN 978-80-260-9094-6.
3. PEŠÁNEK, Zdeněk. *Kinetismus: (kinetika ve výtvarnictví - barevná hudba)*. Praha: Akademie múzických umění v Praze, 2013. ISBN 978-80-7331-232-9.
4. KAPLICKÝ, Jan, DVOŘÁK, Joachim, ed. *Album*. Přeložil Veronika VOLHEJNOVÁ. Praha: Labyrint, 2005. ISBN 80-85935-64-3.

Resumé

Tématem bakalářské práce *Fragmenty města* je autorovo vnímání architektury a jejích částí s ohledem do historie architektury a umění, reflexe současného stavu i pohled do budoucnosti městské krajiny. Sérií objektů, kombinující materiály, které nejsou pro obor sochařství typické, se autor snaží nadnést otázky k přemýšlení o tom, jak může vypadat socha a co je pro její existenci nutné. Způsob konstruování děl je založen na pouhém komponování dohromady a eliminování autorského rukopisu. Materiály použité pro tvorbu jsou recyklované a recyklovatelné. Ideální podoba díla vyzní až při společné instalaci, která má diváka vtáhnout do podivuhodné městské krajiny.

The topic of the bachelor's thesis *Fragments of the City* is the author's perception of architecture and its parts with regard to the history of architecture and art, reflections on the current state and a look into the future of the urban landscape. With a series of objects combining materials that are not typical of the field of sculpture, the author tries to raise questions to think about what a statue can look like and what is necessary for its existence. The way works are constructed is based on simply putting them together and eliminating the author's touch. The materials used for the creation are recycled and recyclable. The ideal form of the work will come about during installation which should draw the viewer into a mysterious urban landscape.

Seznam obrazových příloh

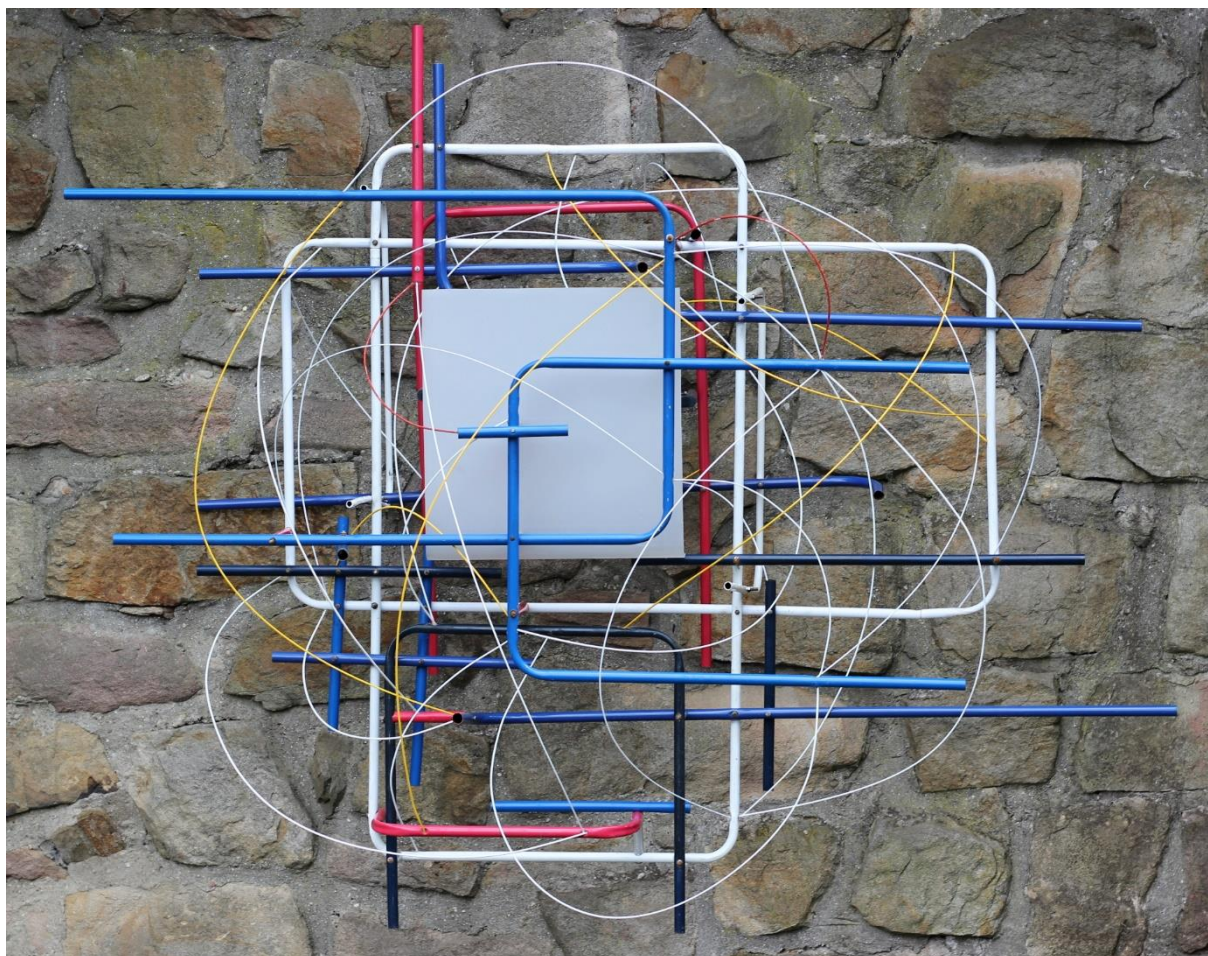
Příloha 1–7 jsou fotografie vlastní, fotografie Příloha 8–15 jsou pořízeny Marií Sedelmayerovou.

Příloha 1 Ostrava, diptych, 2019	11
Příloha 2 Modrý bratr, 2020	13
Příloha 3 Stěny bez oken, pokoje bez dveří I, 2021	14
Příloha 4 Stěny bez oken, pokoje bez dveří II, 2021	14
Příloha 5 Monument všem koupeným krámům, 2021	15
Příloha 6 Nic, 2022	16
Příloha 7 Přípravné skici	17
Příloha 8 Objekt I, 2022	22
Příloha 9 Objekt I (detail)	23
Příloha 10 Objekt II, 2022	24
Příloha 11 Objekt III, 2022	25
Příloha 12 Objekt IV, 2021	26
Příloha 13 Objekt V, 2022	27
Příloha 14 Objekt VI, 2022	28
Příloha 15 Objekt VI (detail).....	29

Příloha 1 Ostrava, diptych, 2019

Příloha 2 Modrý bratr, 2020

Příloha 3 Stěny bez oken, pokoje bez dveří I, 2021

Příloha 4 Stěny bez oken, pokoje bez dveří II, 2021

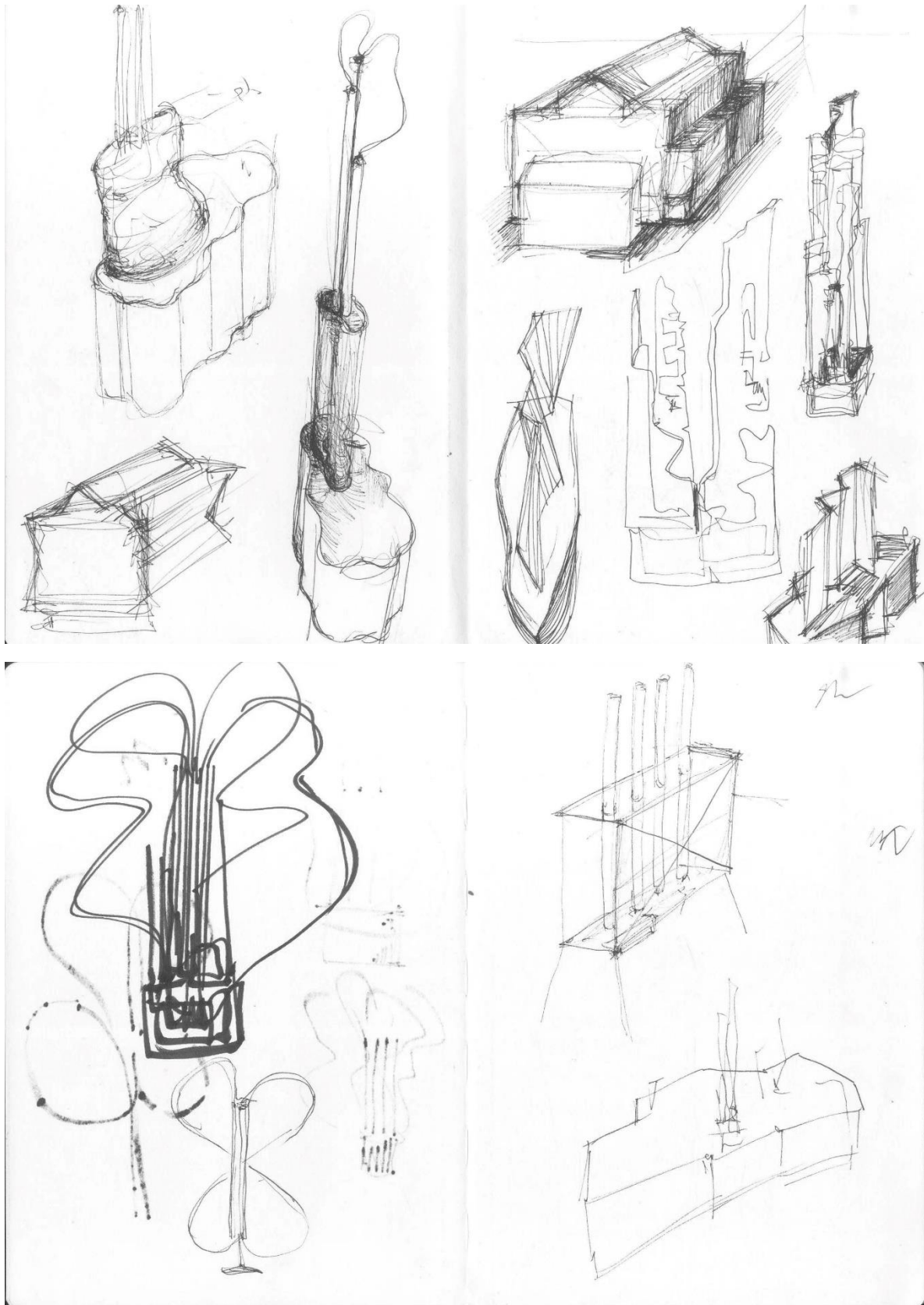
Příloha 5 Monument všem koupeným krámům, 2021

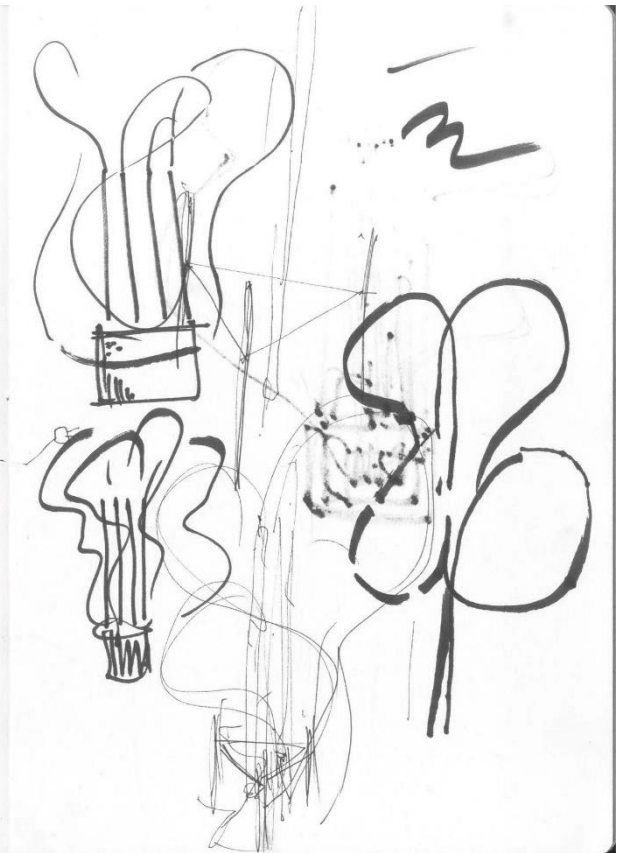
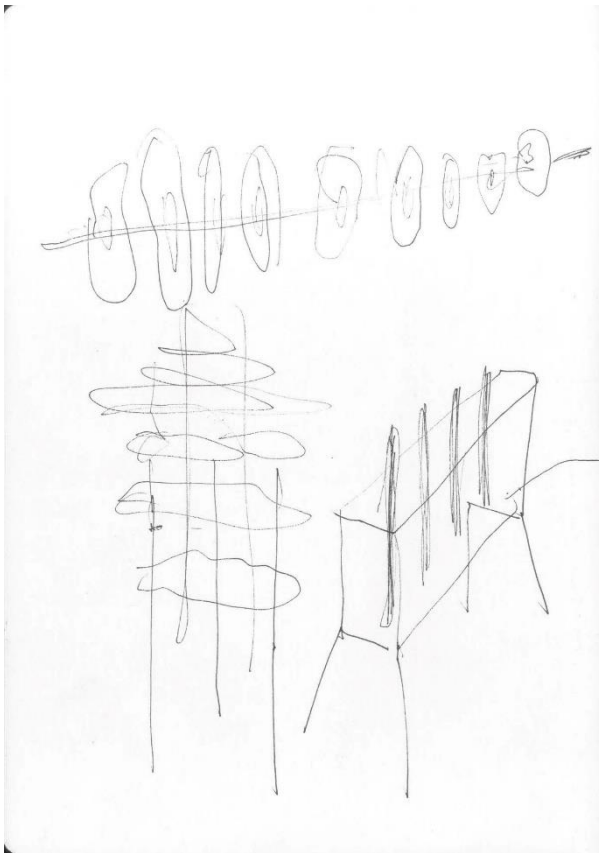
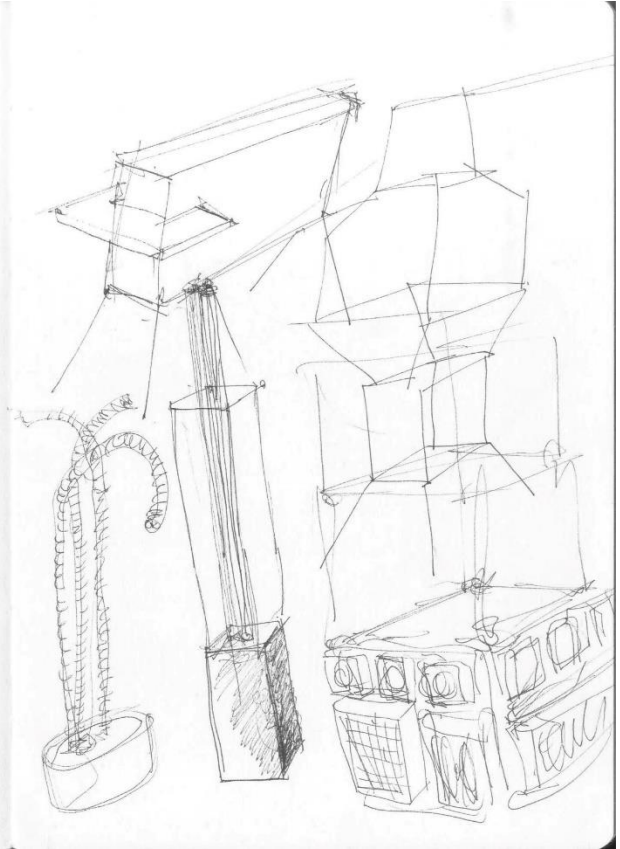
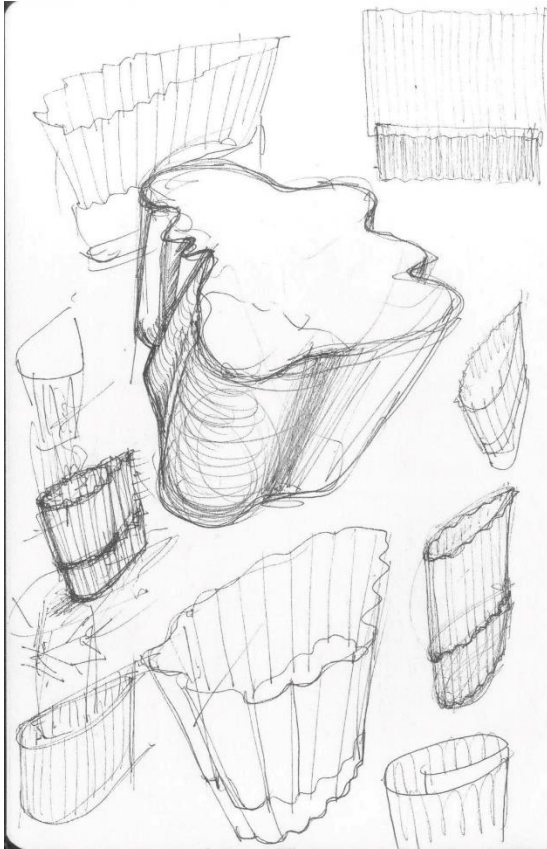

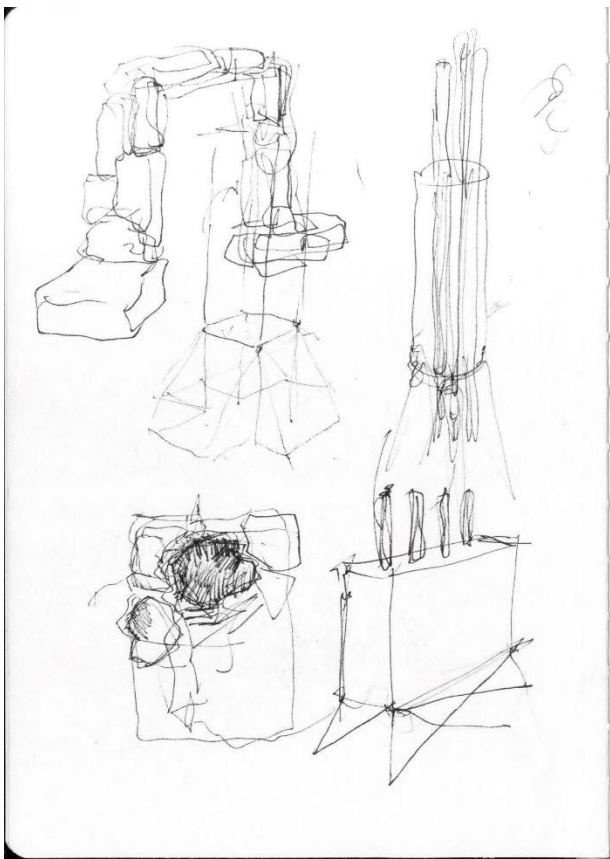
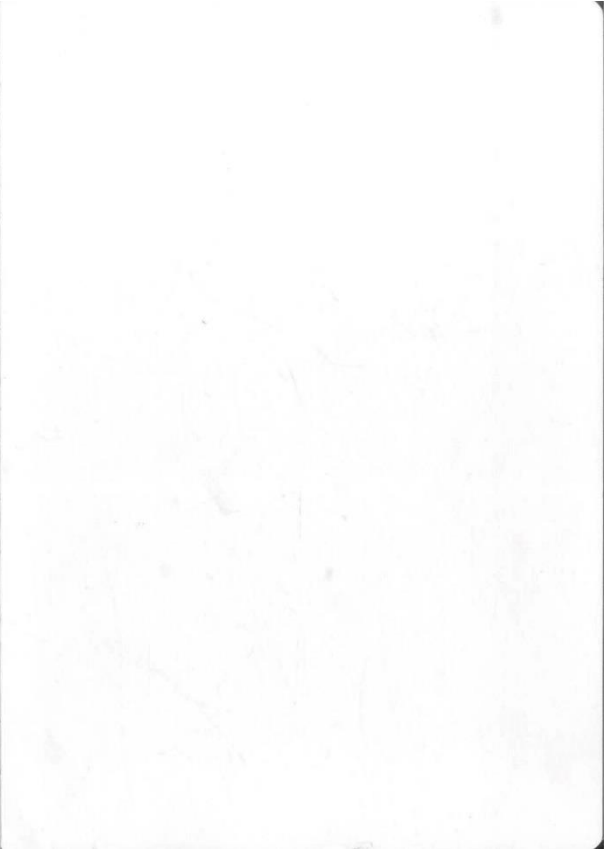
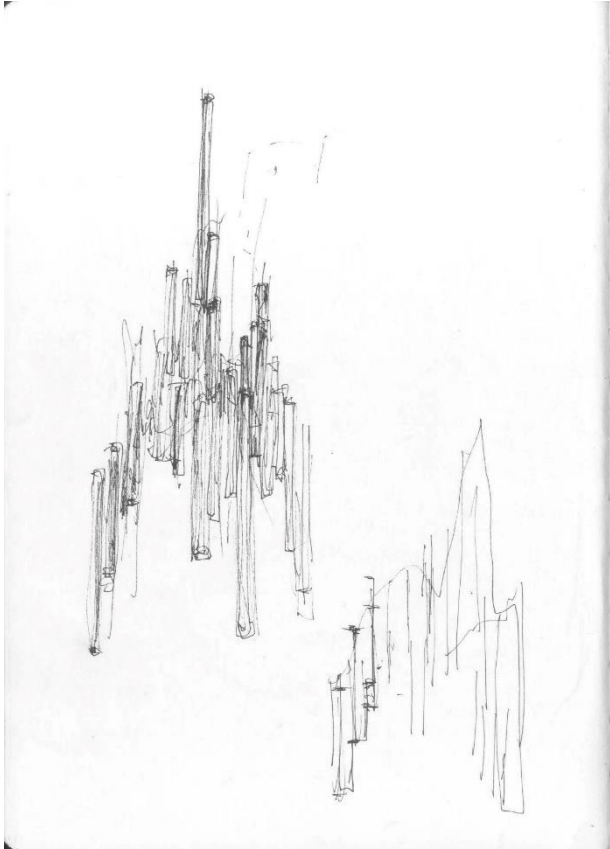

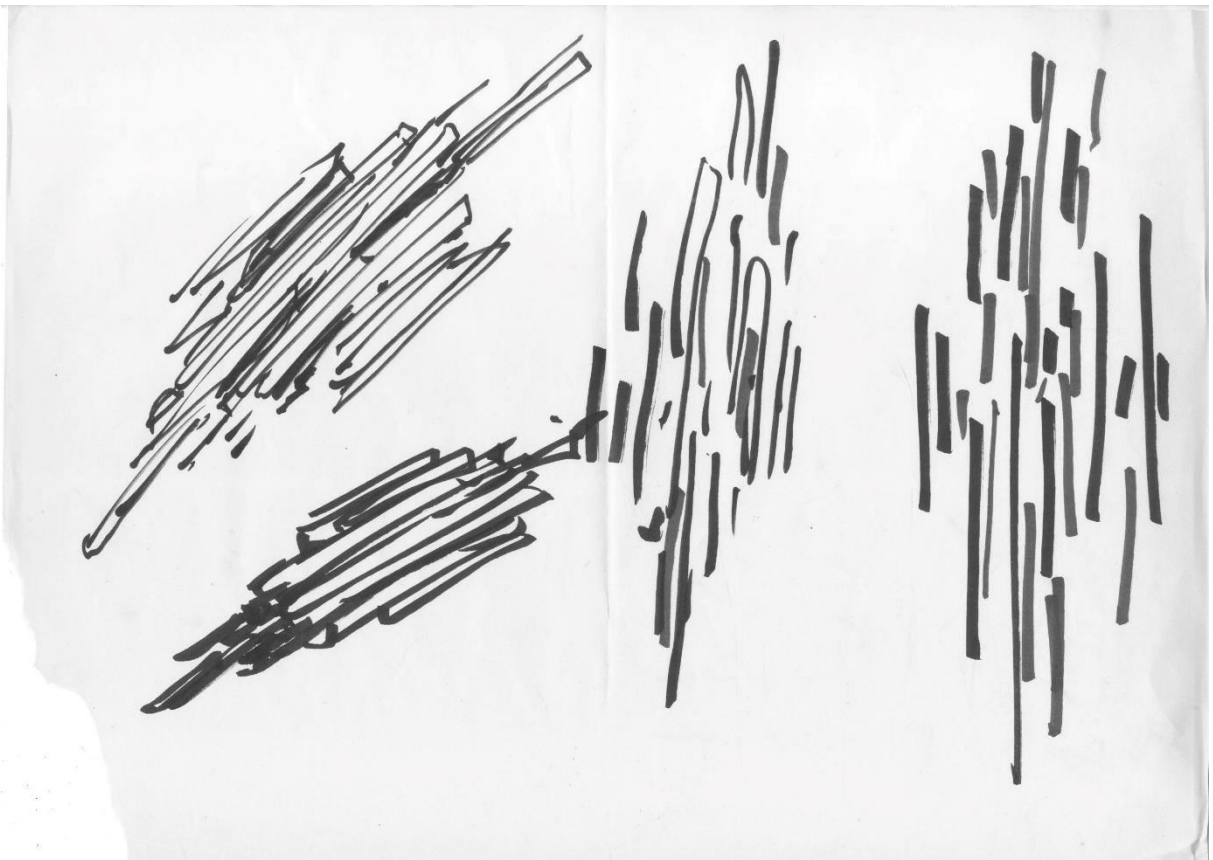
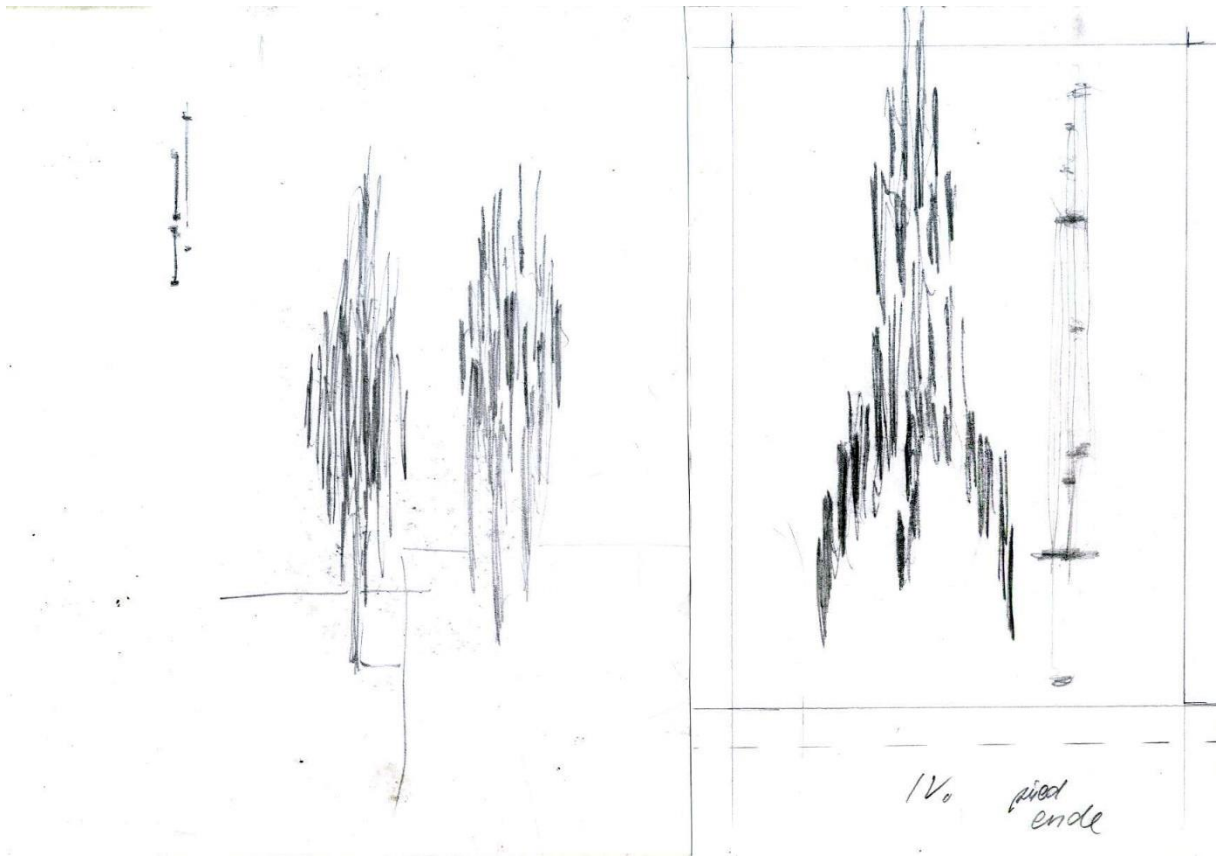
Fotodokumentace bakalářské práce

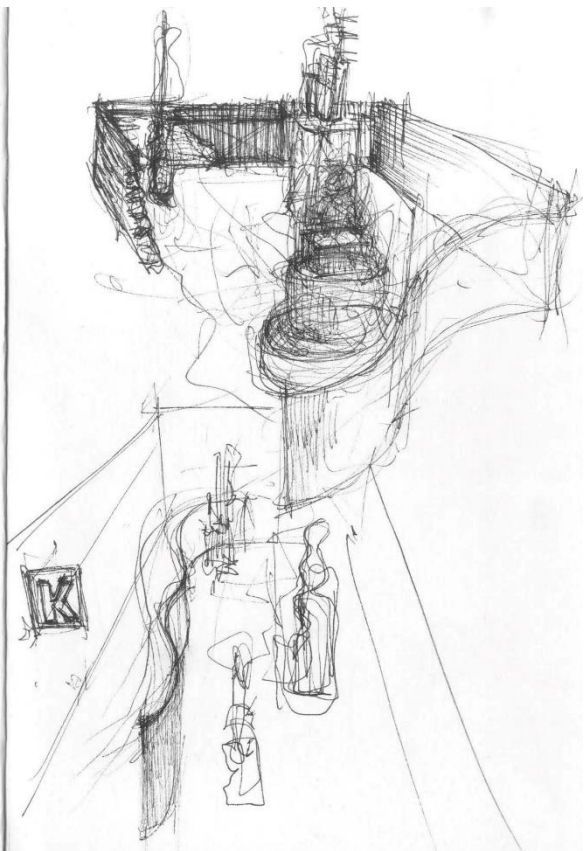
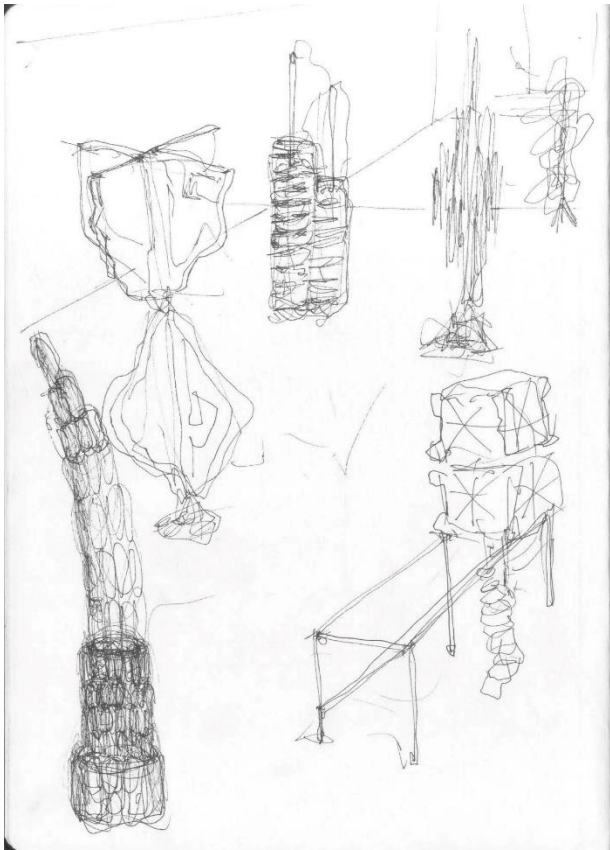
Příloha 7 Přípravné skici

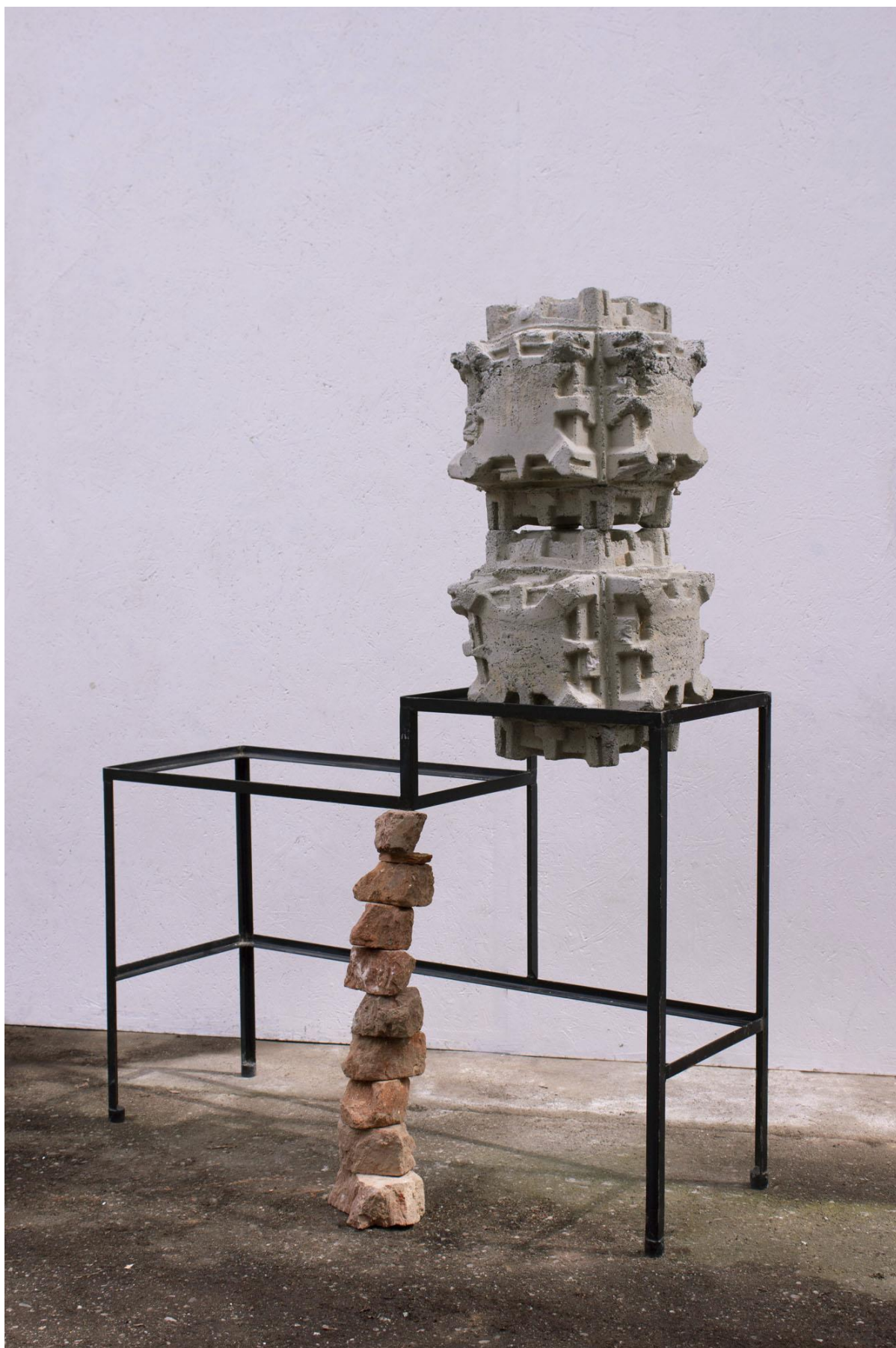

Příloha 8 Objekt I, 2022

Příloha 9 Objekt I (detail)

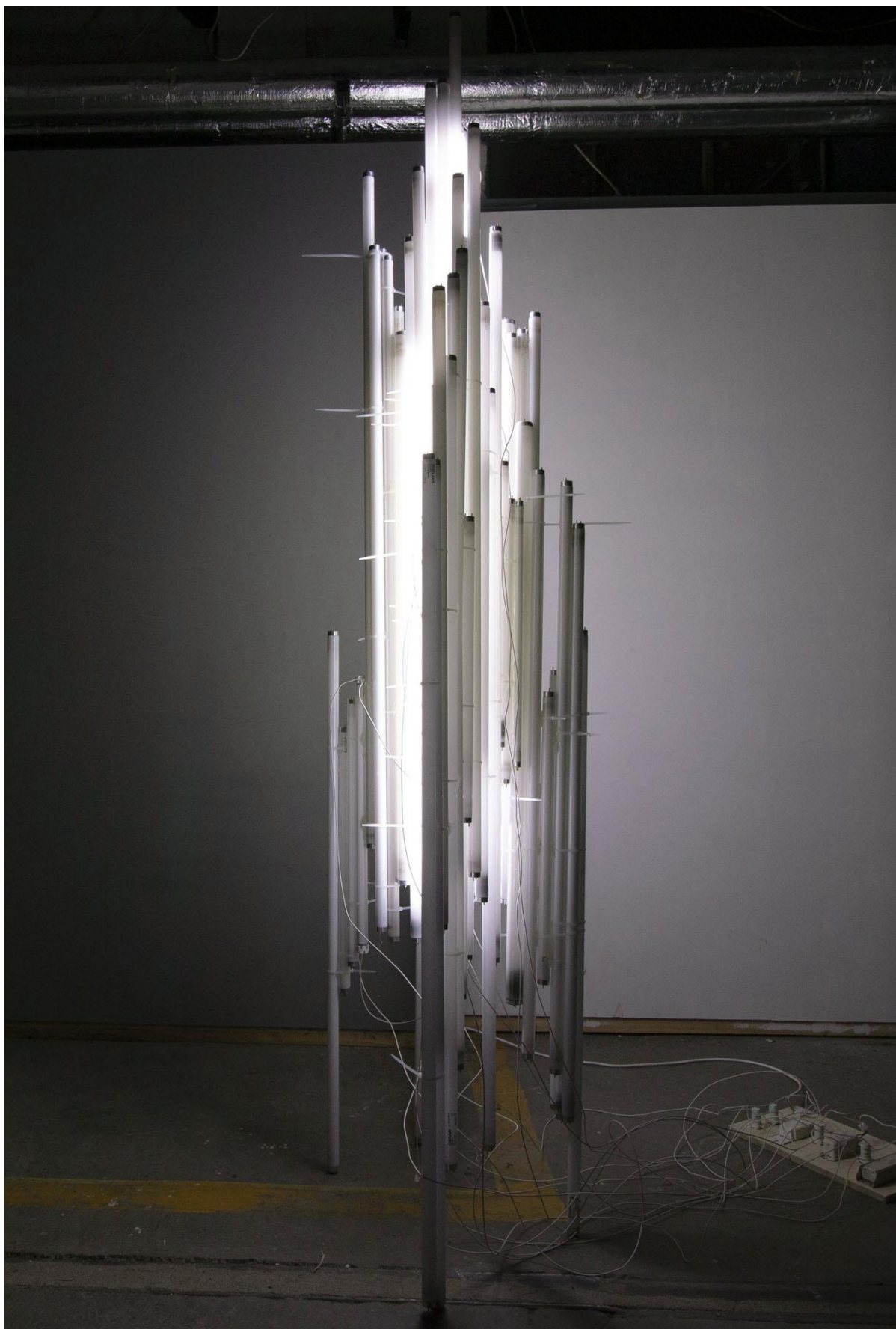

Příloha 11 Objekt III, 2022

Příloha 12 Objekt IV, 2021

Příloha 15 Objekt VI (detail)

